

תוך כדי דבור של ההתראה.⁽²⁰⁾

ואם התרו בו ואמרו לו בין שתיה לשתיה: **אל תשתה! אל תשתה!**⁽²¹⁾ ואחר כל פעם שהתרו בו הוא היה שותה, הרי הוא חייב על כל אחת ואחת מהפעמים שהתרו בו והוא שתה.

ב. נזיר [וכן כהן] שהיה מטמא למתים כל היום, הדין שאינו חייב אלא פעם אחת מלקות.

ואם התרו בו ואמרו לו בין טומאה לטומאה: **אל תטמא! אל תטמא!** ואחר כל פעם שהתרו בו הוא היה מטמא, הרי הוא חייב על כל אחת ואחת מהפעמים שפרש מהטומאה, והתרו בו, ושוב נטמא.

ג. נזיר שהיה מגלח שערו אפילו כל היום כולו, אינו חייב אלא פעם אחת מלקות.

ואם התרו בו ואמרו לו בין גילוח לגילוח אל תגלח! אל תגלח! וכל פעם שהתרו בו הוא

היה מגלח, הרי הוא חייב על כל אחת ואחת מהפעמים שגילח לאחר התראה.

עד כאן דיברה המשנה בנזיר, מכאן ואילך מדובר בכל אדם מישראל.

ד. היה לבוש בכלאים כל היום, אינו חייב אלא אחת.

ואם התרו בו ואמרו לו בין לבישה ללבישה **אל תלבש! אל תלבש!** וכל פעם שהתרו בו הוא היה פושט ולובש, [אפילו אם לא פשט ממש אלא שהוציא את ראשו והחזירו בין התראה להתראה], הרי הוא חייב על כל אחת ואחת מהפעמים שפשט ולבש.

יש אופן שאדם יהא חורש תלב אחד בשדה, כא-ב וחייב עליו מלקות משום שמונה לאוין שונים, באם התרו בו על כולם.

כיצד?

א. החורש בשור וחמור יחדיו, עובר עליו

ובתוספות רי"ד [קדושין עז, ב] כתב, שהטעם שאינו חייב אלא אחת, משום שיכול לומר שאף על פי שהתרו בי והודיעוני שנוזר השותה יין לוקה, סבור הייתי לשתות כל היום כולו וללקות פעם אחת, ואילו ידעתי שאלקה על כל כוס וכוס לא הייתי שותה, לכן צריך התראה על כל כוס וכוס.

21. אף על פי שצריכים לומר לו "אל תשתה כדי שלא תלקה", פירש הריטב"א, שלישינא קלילא נקט. פירוש אחר פירש, שכיון שבהתראה ראשונה התרו בו התראה גמורה, לכן בהתראות האחרונות מספיק שיתרו בו בלשון "אל תשתה", כיון שכל ההתראות מוסכות על ההתראה הראשונה.

תשתה", אבל בדיני שמים כל זמן ששתה רביעית יין עבירה, ועל כל גלוח שער עבירה, וכל טומאה שיטמא עבירה, ועל זה תעשה היקש לכל איסורין שבתורה, אין הפרש בזה בין איסור לאו ובין איסור כרת או איסור מיתת בית דין.

20. כך פירש הריב"ן, שעל שאר השתיות שלא היו תוך כדי דיבור להתראה יכול לומר, כבר שכחתי את ההתראה.

אבל התוספות לעיל [כ, ב ד"ה לא צריכא] פירש, שהטעם שאינו חייב אלא אחת, כיון שכל היין ששתה, שם אחד וגוף אחד הכל נחשב שתיה אחת, אבל באמרו לו "אל תשתה אל תשתה" חייב על כל אחת ואחת, שההתראות מחלקות.

משום "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו"⁽²²⁾ [דברים כב, י], הרי כאן לאו אחד.

ב — ג. והשור והחמור חן מוקדשין, שהשור היה קדוש בקדושת בכור, ועובר על עבודתו בו בלאו של "לא תעבוד בבכר שורך" [שם טו, יט], שהוא אזהרה לכל קדשי מזבח שאסורים בעבודה. וכן החמור היה של קדשי בדיק הבית, וחייב על העבודה בו משום מעילה⁽²³⁾ [שכל המזיד במעילה, הרי הוא באזהרת לאו. כדגמרינן בגזירה שוה "חטא — חטא" מתרומה, דכתיב בה "וכל זר לא יאכל קדש"]. הרי כאן שלשה לאוין.

ד. והחרישה היתה מסוג החרישה המהפכת את הזרעים, ובכך עבר על איסור זריעת **כלאים בכרם**.

והיינו, שהיו על הקרקע חרצנים של גפן וזרעים של תבואה, וחרש את הקרקע, ובחרישה הזאת הוא חיפה אותם בעפר, הרי החיפוי הזה נחשב זריעה של כלאים (כמו

שיתבאר בגמרא), ולוקה בו משום "לא תזרע כרמך כלאים" [שם כב, ט]. הרי כאן ארבעה לאוין.

ה. והיה זה בשנת השביעית, ובחרישתו כדי לכסות את הזרעים, חרישה הנחשבת, כאמור, לזריעה, הרי הוא עובר גם על איסור זריעה בשביעית, ולוקה משום "שדך לא תזרע" [ויקרא כה, ד], הרי כאן חמשה לאוין.

ו. וחרש חרישה זו ביום טוב⁽²⁴⁾ והרי הוא לוקה אף משום "כל מלאכת עבודה לא תעשו". הרי כאן ששה לאוין.

ז — ח. והיה החורש כהן וגם נזיר ומקום החרישה היה בבית הטומאה [בבית הקברות], והרי הוא לוקה משום הלאו שנאמר לגבי כהן "לנפש לא יטמא" [ויקרא כא, א], וכן לוקה משום הלאו שנאמר לגבי נזיר "על נפש מת לא יבא" [במדבר ו, ו]. הרי כאן שמונה לאוין. נמצא שבחרישה אחת מתחייב שמונה מלקיות.

22. לא שור וחמור בלבד אסורים משום כלאי בהמה, אלא הוא הדין כל בהמה, ואפילו חיה ועוף בכלל זה, כמו שאמרו בבבא קמא [נד, ב] שלומדים בגזירה שוה "שור" "שור" משבת. וכתב הריב"ן, שאפילו בשני מינים טהורים לוקה, [וכן כתב הרא"ש בהלכות כלאים סי' ה']. אבל הרמב"ם [בפ"ט מכלאים ה"זח] כתב, שאינו עובר על הלאו אלא במנהיג במין טהור עם מין טמא, אבל שני מינים טהורים, או שני מינים טמאים אינו אסור אלא מדרבנן.

23. כך פירש רש"י בפסחים, והובאו דבריו בתוס' כאן.

ועל השור אינו עובר משום מעילה, כיון

שהוא בכור, ולא בר מעילה הוא, כיון שהוא ממון כהן, ואין מעילה אלא בקדשי גבוה, שכתוב "מקדשי ה'", ואין מעילה בכור אלא בנהנה מן האימורים אחר זריקת דמים, שהם של גבוה. והוא הדין לכל קדשים קלים. אבל בקדשי קדשים יש מעילה לפני זריקת דמים, כיון שהם מיועדים לגבוה. מה שאין כן אחרי שנורק הדם, זכו הכהנים בבשר משולחן גבוה, והוא נהיה ממון כהן, ואין בו מעילה. ריב"ן.

24. הטעם שנקטו במשנה יום טוב ולא שבת, משום שבשבת יש חיוב מיתה, ולא שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו.

[אמר רב ביבי אמר רב אסי: לא צריך שיהיה פושט ולובש ממש, אלא] אפילו מכנים ומוציא בית יד אונקלי שלו [שמוציא ומכניס את ידו בשרוול של הבגד] עובר על לאו נוסף של לבישת כלאים, אם התרו בו.

מחוי [הראה] רב אחא בריה דרב איקא [על ידי המחשה] שצורת איסור לבישת כלאים להתחייב עליה בכל פעם ופעם, היא על ידי עיולי [לבישה] ואפקוי [ופשיטה] ממש.

רב אשי חולק ואומר: אפילו לא שחה אלא כדי לפשוט וללבוש, חייב. כלומר, אפילו אם אינו פושט ולובש, אלא שוהה כדי פשיטה ולבישה, חייב, אם התרו בו.⁽²⁵⁾

שנינו במשנה: יש אופן שאדם חורש תלם אחד וחייב עליו מלקות משום שמונה לאוין, אם התרו בו על כולם.

אמר רבי ינאי: בחבורה [ביום ועד או אסיפה שהיה להם]: נמנו חכמים וגמרו, שהחופה בכלאים [שמכסה הזרעים של כלאים בעפר] כדי שיקלטו היטב בקרקע,⁽²⁶⁾ לוקה⁽²⁷⁾ משום זורע.⁽²⁸⁾

הנניא בן חכינאי אומר, אף הלוּבש כלאים בשעה שהוא חורש, עובר על לאו נוסף של "ובגד כלים שעטנו לא יעלה עליך" [ויקרא יט, יט].

אמרו לו חכמים, אין לכלול לאו זה בחרישה, כיון שאינו מן השם, לאו זה של לבישת כלאים אינו מחמת החרישה.

אמר להם חנניא בן חכינאי, אף הלאו של נזיר לא הוא [אינו] מן השם, שהלאו שיש לנזיר כשנכנס לבית הטומאה, הוא מחמת הליכתו ולא מחמת החרישה.

ותנא קמא סובר, שגם לאו זה נחשב מחמת החרישה, כיון שאינו יכול לחרוש אלא אם כן הולך עם הבהמות ומנהיגם.

גמרא:

שנינו במשנה: היה לבוש בכלאים, והתרו בו, וכל פעם שהתרו בו היה פושט ולובש, חייב על כל אחת ואחת.

25. להשמיענו, הרי כל זריעה כך היא. וכתב החזון איש [כלאים סי' ב' סק"ח], שיש הכרח לפרש שמדובר כאן באופן שגם בלי כיסוי הזרעים בעפר ראויים להשריש, משום שאם מדובר באופן שרק על ידי כיסוי הזרעים ראויים להשריש, אם כן לא מסתבר שיהיה מחלוקת אם חייב על כיסוי הזרעים ככהאי גוונא, כיון שהיא עיקר הזריעה.

27. ורבי ינאי היה צריך להעיד על כך כיון שמחלוקת היא בתחילת מועד קטן [ב, ב]. ריטב"א.

28. אין לומר ברבי ינאי שכוונתו שלוקה משום

25. הר"ן מפרש, הטעם שחייב אף על פי שלא עשה מעשה, כיון שעשה מעשה כשלבש, ועכשיו שוהה כדי לפשוט וללבוש, נחשב למעשה, כיון שהתרו בו על כל שהיה ושהיה. וכן פירש התוספות בשבועות [יז, א ד"ה או אין].

26. האגלי טל [זורע, ס"ב אות ז'] הוכיח מכאן דלא כהמגן אבות [להר"מ בנעט] שסובר שמהות זריעה היא שמכסה את הזרע בקרקע. אלא מהות מלאכת הזריעה היא הנחת הזרע בקרקע במקום הראוי לצמות, ואפילו אם לא חיפה את הזרעים בעפר. שאם נאמר שמהות הזריעה היא כיסוי הזרעים בעפר, אם כן מה בא רבי ינאי

לא] דקילסך גברא רבה [שקילס אותך אדם גדול – רבי ינאי] על פירושוך במשנה,

היה אמינא [הייתי אומר] לפרש את המשנה אחרת: שהחיוב כלאים בכיסוי הזרעים בעפר על ידי החרישה, אינו משום זורע אלא משום שבמעשה זה שמחפה את העפר על הכלאיים, הרי הוא מקיים את הכלאים בידיים, ומתניתין מני, בשיטת מי הולכת המשנה האומרת דין זה? בשיטת רבי עקיבא היא, דאמר: המקיים כלאים, לוקה. ולפי זה, מי שסובר שהמקיים כלאיים בכרם פטור, הרי גם במכסה הזרעים יסבור שפטור.

אבל רבי ינאי קלסך, והודה לפירושוך במשנה שהחיוב במכסה את הזרעים של כלאים הוא משום זורע, והוא לכולי עלמא. וגם למאן דאמר המקיים כלאיים בכרם פטור, במכסה זרעי כלאיים בעפר הוא מחייב משום זורע. כי אם היתה כוונתו של רבי ינאי לומר שהחיוב במחפה אינו אלא לרבי עקיבא, המחייב על קיום כלאיים בכרם גרידא, היה עליו לנקוט כלשונו של רבי עקיבא, ש"המקיים" כלאיים בכרם לוקה. וכיון שנקט רבי ינאי בלשונו "החופה", משמע שמחייב זאת אפילו לרבנן, משום שהחיפוי בקרקע, נחשב כזריעה.

ומבאר הגמרא: מאי רבי עקיבא? היכן אמר רבי עקיבא שהמקיים כלאים חייב?

דתניא: המנכש, העוקר בשדה הזרוע כלאים את העשבים הרעים מתוך הטובים, כדי שיגדלו האחרים יותר טוב, לוקה. וכן המחפה את הזרעים בכלאים, לוקה.

אמר להן רבי יוחנן: לאו משנתנו היא זו, וכי אין זה הדין של משנתנו, האומרת "יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין. כיצד: החורש בשור ובחמור, והן מוקדשין, וכלאים בכרם".

ומדייק רבי יוחנן: האי חורש דמחייב עליו במשנתנו משום כלאים, היכי משכחת לה? והרי בכלאיים לא נאסרה החרישה בהם אלא הזריעה שלהם!

אלא לאו, בהכרח המדובר הוא באופן דמיכסי בהדיה דאזיל, שעל ידי החרישה הוא מכסה זרעים של כלאים, ולכן הוא לוקה משום זורע כלאיים, ונמצא שדברי רבי ינאי שהחופה בכלאיים לוקה, מבוארים במשנתנו!

אמר לו רבי ינאי לרבי יוחנן: בדרך משל:

אי לאו [אם לא] דדלאי [שהגבהתי] לך הספא [את החרס שכיסה את המרגלית], מי משכחת [וכי היית מוצא] מרגניתא תותה [את המרגלית שתחתיו].

כלומר: אם לא שהייתי אומר לך שעל ידי כיסוי העפר בכלאים עובר משום זורע, היית אומר שבכיסוי העפר על הכלאים, אינו עובר משום זורע, לא היית אומר שזהו הטעם לחייב במשנתנו, אלא היית אומר שהמשנה מחייבת אותו מלקות משום שקיים את הזרעים ולא עקרם ממקומם, ועל זה בלבד הוא מתחייב.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: אי לאו [אם

מקיים כלאים כשיטת רבי עקיבא לקמן, כיון שאם לזה נתכוון לא היה לו לנקוט אופן של

דהיינו, שלא יהיה לך כלאים בכל אופן, ואם קיימים אצלך כלאים, עליך לבטלן. ולפיכך המקיימן אצלו ואינו מבטלן עובר בלאו, ולוקה על כך.

אמר ליה עולא לרב נחמן: כיון שנמנו וגמרו שמחפה נחשב למלאכת זורע, אם כן, משנתנו שמנתה את הלאוין של חורש ביום טוב, מדוע לא מנתה חיוב מלקות נוסף?

ולילקי נמי משום איסור זורע ביום טוב: (29) מלבד המלקות שלוקה משום חורש ביום טוב, ונמצא שיתחייב תשע מלקות, ולא שמונה בלבד.

אמר ליה רב נחמן לעולא: תנא ושייר [המשנה מנתה חלק מהלאוין ושיירה חלקם].

אמר ליה עולא: כיצד ניתן לומר שהתנא שייר חלק מהלאוין? והרי תנא קתני [במשנה אומר התנא] מנין מדויק של שמונה לאוין, ואת אמרת [ואתה רוצה לתרץ לי] שתנא ושייר?!

אמר רבה לתרץ את קושיית עולא, מדוע לא מנתה המשנה גם מלקות משום זורע ביום טוב:

משום שהמשנה סוברת, יש חילוק מלאכות

ודברים אלו, לדעת רבי עקיבא הם, לפי שרבי עקיבא אומר: אף המקיים כלאים לוקה.

אבל רבנן חולקים עליו, וסוברים שבמנכש ומחפה אינו חייב, משום שעיקרם הוא לקיום הכלאיים, ולדעת רבנן המקיים כלאים אינו לוקה.

מאי טעמא דרבי עקיבא שמחייב מלקות אפילו במקיים כלאים גרידא?

דתניא בברייתא: כתוב בתורה "שדך לא תזרע בלאים" [ויקרא יט, יט]

איך לי שלוקה אלא מי שזורע ביד.

המקיים כלאים בלא שיעשה מעשה ביד, מניין שגם הוא לוקה?

תלמוד לומר "בהמתך לא תרביע בלאים" — שדך לא תזרע כלאים.

והיינו, על אף שכתוב אומר "לא תזרע כלאים", אבל כיון שיכל לומר "בהמתך כלאים לא תרביע", ולא אמר כן, אלא סמך את המילה "כלאים" של בהמה אל "שדך לא תזרע כלאיים", דורשין מזה, שהמילה "כלאים" של סוף המשפט בכלאי בהמה מוסבת גם לגבי "שדך לא", הסמוך לו, ודורשים כך: "כלאים בשדך, לא!"

ב"ק סי' י"ד ס"ק י"ב], שמקושת הגמרא מתבאר שחייב ביום טוב על זריעה גם אם נעשית על ידי בהמתו, שמכסה את הזרעים בחרישתה, ואף על פי שעיקר המלאכה נעשה בכח השור המושך, כיון שדרכו בכך, זהו עיקר המלאכה. וכן לגבי שביעית, אם זרע על ידי שוורים, חייב.

"מחפה" בכלאים אלא היה לו לומר סתם, "המקיים כלאים לוקה". אלא משמע מזה שנקט "מחפה" שיש עדיפות בחיפוי מבקיום שמחפה נחשב כזורע, וחייב בו לפי כולם. ריב"ן לקמן ד"ה אי לאו.

29. כתב החזו"א [שביעית סי' כ"ה ס"ק ל"ח,

בחלב ביום טוב, ואחר כך אכלו, לוקה חמש פעמים מלקות.

א. לוקה משום אוכל גיד הנשה.

ב. ולוקה משום מבשל ביום טוב שלא לצורך, שעבר על "לא תעשה כל מלאכה", כי לא הותר בישול שכזה משום "אוכל נפש". שהרי גיד הנשה אינו ראוי לאכילה מחמת איסורו.

ג. ולוקה משום מבשל גיד, שהוא בשר, בחלב, שעבר על "לא תבשל גדי בחלב אמר", כי התנא שלנו סובר שיש בגידין "נותן טעם" והם ראויים לאכילה.

ד. ולוקה משום אוכל בשר בחלב.⁽³¹⁾ לפי ששלוש פעמים אמרה תורה "לא תבשל גדי בחלב אמר", ומכאן למדו שפסוק אחד בא לבישול, אחד לאכילה, ואחד להנאה.

ה. ולוקה משום הבערה ביום טוב, על מה כב-א שהבעיר עצים לצורך הבישול שאינו לצורך

רק בשבת. שאם עשה בשבת שתיים ושלש מלאכות בהעלם אחד, או שעשה פעולה אחת שיש בה שני שמות מלאכה נפרדים, חייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה בפני עצמה, על אף שכל מלאכות שבת נכללו באזהרה אחת, כיון שיש לימוד מיוחד לענין שבת, לחלק לגבי חיוב חטאות את כל המלאכות לאיסורים נפרדים.⁽³⁰⁾

ואין חילוק מלאכות ביום טוב. שאם עשה ביום טוב כמה מלאכות חלוקות במזיד, אינו לוקה אלא אחת. שהרי לא עבר אלא על לאו אחד של "לא תעשו כל מלאכה". וביום טוב לא חידשה התורה את דין חילוק מלאכות לגבי מלקות.

אמר ליה עולא: ערא [זאת] תהא התירוץ לקושייתי.

איתיביה [הקשה לון] אביי לרבה: וכי אין חילוק מלאכות ביום טוב?

והתניא [פסחים מז, ב]: המבשל גיד הנשה

30. יש מחלוקת מנין לומדים חילוק מלאכות בשבת: יש מאן דאמר שסובר שלומדים מ"הבערה", שנכתבה לחוד, והיא מיותרת, כדי ללמוד ממנה חילוק מלאכות. ופסוק זה של הבערה, נאמר רק בשבת. ואם כן ביום טוב, שאין יתור פסוק של הבערה כדי ללמוד ממנו על חילוק מלאכות, אין בו חילוק מלאכות.

31. הרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג הלכות חמץ, כתב להוכיח מזה שהברייתא מונה בבשר בחלב שני מלקיות, על בישול ועל אכילה, ולא ג' מלקיות, על בישול, על אכילה ועל הנאה, שהרי נהנה באכילתו, מוכח, שאין לוקים על הנאת בשר בחלב.

אבל המשנה למלך [פ"ה מיסודי התורה ה"ח ד"ה אך] דחה ראייה זו, שאפילו לסוברים שלוקה

יש מאן דאמר שסובר שלומדים מ"הבערה", שנכתבה לחוד, והיא מיותרת, כדי ללמוד ממנה חילוק מלאכות. ופסוק זה של הבערה, נאמר רק בשבת. ואם כן ביום טוב, שאין יתור פסוק של הבערה כדי ללמוד ממנו על חילוק מלאכות, אין בו חילוק מלאכות.

יש מאן דאמר, ש"הבערה" יצאה מן הכלל ונכתבה בפני עצמה כדי ללמד שאין חייבים עליה מיתה, אלא היא אסורה רק באיסור לאו. ומאן דאמר זה לומד את חילוק המלאכות בשבת מ"ועשה מאחת מהנה". ואף על פי שפסוק זה לא נאמר דוקא בשבת, מכל מקום, כיון שהוא